

Märjamaa mööbel I. Raud (Noorte Hääl 1965)

Teeninduskombinaadi «Rapla» Märjamaa puidutsehhis tehakse mööblit mitmesugustele ettevõtetele ja asutustele. Siinsed meistrid valmistavad tehasega «Teras» kahasse juuksuritoole. Neid tehakse 5000 tükki aastas.

Muu siin valmistatava mööbliga sisustatakse meie teeninduskombinaate. Hiljuti täideti Rapla rajooni tellimus: tehti valmis uus mööbel rajooni perekonnaseisuaktide büroole.

Märjamaa mööbelseppade töö on tuntud ka kaugel väljaspool meie vabariiki, Leningradi ja Moskva oblastist kuni Kesk-Aasiani välja. Neis paigus öeldakse tublidele meistritele aitäh nägusa lasteaiamööbli eest. Mööblit valmistatakse ka individuaaltellijale. Tellimused täidetakse umbes ühe kuu vältel. Mööblit võib tellida oma kavandi järgi ja soovi korral tuuakse see ka koju kätte. Oktoobripühade eel oli Märjamaa mööblimeistritel eriti kiire. Käsil on Saue sovhoosi uue klubi sisustuse valmistamine.

Vikero algus

MITTE ÜKSNES TEINE NIMI H. Kaldma (1973)

1. märtsil sai Rapla Tarbijate Kooperatiivi Segatööstuskombinaadi Märjamaa puidutsehh endale teise nime: Pärnu Tarbijate Kooperatiivi tööstuskombinaadi «Vikero» Märjamaa jaoskond. Tsehh juhataja oli ja jaoskonna vanemmeistriks sai Arnold Koor. Pärisin Arnold Koorelt paar kuud hiljem, kui loodus sättis end rohelisse rüüsse, mis uudist, kuidas «Vikerona» elu edeneb. «Oi, hästi läheb. Uudist on ka palju, aga praegu veel vara rääkida. Sügisel, siis teine asi.» Ja jättiski uudised ütlemata. Nüüd lehed kolletavad ja Arnold Koor, kes oli kohtumise hetkel toolide töökojas keskhommikusel visiidil, ei öelnud, et vara veel. Toolide töökojas ei paistnudki esimesel pilgul midagi uudist. Uus kuu oli alanud ja naised kandsid laost kunstnahrulle, nii et raske kandami all küürus. Raudjalgadega toolide virn oli nurgas. «Kanged naised on siin,» kiitis vanemmeister. «Eelmises kuus tegid 2200 tooli. Muud esemed peale selle.» Ja siis hakkaski silma see muu kunstnahruga kaetud pehmelt vetruvad ümmargused istmepadjad. «Neist saavad baaripukid. Võib-olla just need siin lähevad Keeniasse,» ütles Arnold Koor. Esimene ja ehk kõige suurem uudis ongi see, et Märjamaa jaoskonnas tehakse nüüd baarisisustust kõrgema järgu restoranidele ja kohvikutele: sektsioonlette, baarikappe, seinariiuileid, pukke, nurgalette. Maikus hakati proovima, juunis tuli juba toodang, juulikuus oli kollektiivne puhkus, augustis oldi kogenud tootjad. Baarisisustus on Märjamaa jaoskonna põhitoodang ja Märjamaa jaoskond on selle ainus tootja mitte üksnes Eestis, vaid kogu Nõukogude Liidus. Sellest siis ka palju kaugeid tellimusi. Augustis läks baarisisustust Zaporozjjesse, Läti-Valka, Narovli, Moskvasse: kaheksa komplekti kuuele tellijale. Aga tellitakse nii, nagu kellelgi selleks ruum on ja nagu kellelegi parajasti meeldib: baarisisustus ju sektsioonmööbel. Zaporozjjesse läks näiteks niinimetatud 111 partii maksumusega 12 399 rubla. Üks komplekt tehti koguni Leipzigi messil näitamiseks. Praegu on pooleli IV ja V partii: Lihulasse, Valka, Tartusse, Palangasse, Moskvasse, Leningradi ja väike partii (4 letti, 2 seinabaari ja 8 istet) tõesti ka Keeniasse. Tellimusi on rohkem, kui teha jõutakse. Teine uudis on see, et hoone, mida mitu aastat ehitati, on niisama hea kui valmis. Puidutöökoda on nüüd valgusküllane ja avar ruumi nii tegijail kui tehtavatel esemetel. Võimsad ventilaatorid tõmbavad tootmisprahi eest. Töö jookseb tehnoloogilises järjekorras: tavalistest laudadest nägusaks mööbliesemeks. Polstritöökoda on praegu vanades kitsastes ruumides. Viie aasta pärast, loodetakse, on see maja kahekorruline ning naistel hoopis lahedamad töötingimused. Kolmas uudis: puidutöökogas on nüüd tükitöö. Kuidas keegi teeb, nii ka tasu saab. Puidutöökogas on töölisel jagunenud lülidesse. Esimene lüli, kus vanemaks Endel Laansalu, töötleb lauad plaatideks. Teises lülis on üksainus, aga väga täpne mees, kes teeb plaadid parajateks juppideks. Siis plintijad, lihvijad. Monteerijad eesotsas lülvivanem Paul Puusepaga ning viimistlejad. Lüli tunneb iga selle liige iga tööd. Teistelt halva kvaliteediga tööd vastu ei võeta ja loomulikult ei tee keegi seda ka ise. Lüli ise hoolitseb, et tema liikmete hulgas loodreid poleks. Uuele süsteemile üleminekuga töötasu tõusis, keskmiselt saadakse 200—250, masinaruumis isegi 300 rubla piires. «Meil on kõvad tööinimesed,» kiitis Arnold Koor veel kord. Näiteks tõi ta

augustikuu. Esimesed kümme päeva kuluvad siis puidutöökoja kolimisele, aga plaan saadi siiski täis (tõsi küll, tormamisega). September läheb loomulikult, normaalselt.

«VIKERO» SAAB UUE NÄO (1980)

ETKVL-i tööstuskombinaadi «Vikero» Märjamaa tootmisjaoskonna hoonete kõrvale on hakatud ehitama uut vundamenti. Mis on teoksil, sellest rääkis sealne vanemmeister Arnold Koor: «Selleks, et parandada meie töötajate töötingimusi ja tootmine üle viia ühtsele territooriumile, alustati kaarhalli rajamist. See 675 m² pörandapinnaga hoone peaks valmis saama augustikuu lõpuks. Hiljem ehitatakse juurde töötajate olmeruumid, koosolekusaal ning veel teine kaarhall 450 m² pörandapinnaga. Järgmisel viisaastakul tööd jätkuvad. Plaanis on ehitada masinasaal (pindala 576 m²) ja tööstushoone peakorpus (3720 m²), mis tuleb 2-korruselise olme- ja laoruumide ning muu vajalikuga. Töötajate arv ettevõttes jääb enam-vähem samaks, plaanilised näitajad aga suurenevad praeguse 1,6 miljonilt rublalt kolmele miljonile. Tööviljakuse kasv saavutatakse uute vooluliinide kasutuselevõtuga. Tootma hakatakse ainult baaride sisustust. Viisaastaku lõpuks peaks «Vikero» tootmisjaoskond Märjamaal saama täiesti uue näo: vanad hooned lammutatakse või kohaldatakse ümber, kogu territoorium haljastatakse.»

Ühel päeval juunis. „Vikero“ Märjamaa tootmisjaoskonnas. Viio Aitsam (1989)

Kingsepal pole kinga ja rätsepal .. «Vikero» Märjamaa jaoskonnal pole oma baarinurka, kus puhketunnil tass kohvi juua, ehkki «Vikero» on ainus ettevõtte nii Eestis kui Liidus, mis baarisisustust valmistab. Sisustab õigemini «kokteilibaare», sest asutus-tel-ettevõtetel, nagu ühel ajal leiti, ei sobivat puhtalt baari tellida. Lõögastushetkede ja tööviljakuse seosed on omaette jutt, Märjamaa «Vikeros» ehk rõhutatult, sest tööpinge kasvab silmnähtavalt. Selle aasta plaan on 2 347 000 rubla, mullu oli 2 247 000. Kui võrrelda 1987. aasta maid-juunit nüüdsega, on toodangumahu kasv 30%. Jaoskonna juhataja PAUL PUUSEPA sõnul peavõttes Pärnus seda nagu ei usutudki, enne kui arvud asja selgeks tegid. Seepeale kiskus keelele kahtlustav küsimus, kui palju kasumit Pärnu Märjamaa arvelt tasku pistab. Baarisisustus valmib Pärnuga kahasse (mahult umbes pool ja pool), Märjamaal tehakse seinapealsed ja -äärsed osad ning pehme polster «meie» ja «nende» raha eri hunnikutesse jagada olevat raskevõitu. TEHTU (UMBES 8—9 KUU TOODANGU ULATUS) LÄHEB põhiliselt Venemaale nii siin valmistatud polstriga toolid kui baarisisustus, millest ETKVL oma vabariigis turustab 10—15%. Lootus on, et järgmisest aastast on see protsent 25—30 ning siis on (lõpuks) ka ettevõttel endal võimalusi oma toodangut jagada. See oleks samm tootja normaalsele eksistentsile lähemale, sest normaalseis oludes jagab ta ju oma toodangu ise, dikteerib hinna jne. Et jagajad seni «kusagil mujal», on üldine häda. Pole ju näiteks mööblitööstus äkitselt tööd katkestanud. Poed on mööblitühjad, tähendab, see jagatakse mujale. Teine üldine tootmise takistaja on puudulik varustamine materjalidega. «Vikero» ehitusosakonna juhataja, kes jutuajamise vältel ruumi juhtus, väitis: põhjus on selles, et 70 aasta jooksul pole Liit materjalitööstust paika saanud. Märjamaa jaoskond pidi II kvartalis saama puidu Karjalast, aga ei saanud kildugi. Karjala maksis trahvid, materjali saadakse hankekorras Pärnu metsakombinaadist „tänu“ sellele, et kombinaat oli I kvartalis jäänud «Vikerole» võlgu. Või näiteks jäi plastik saamata. Liit jättis Soomele mingi summa õigeks ajaks maksmata ja Soome kutsus oma plastikulaeva poolelt teelt tagasi. Vajalikud on otselepinged materjalitootjatega. Lõpuks kujuneb jaoskond iseseisvaks ettevõtteks oma tootmisbaasi ja täieliku tehnoloogiaga, aga enne peab iseseisvaks saama «Vikero» tervikuna, enne peab tulema IME. ♦ JAOSKONNA TOOTMINE ON NÜÜD koondunud ühele territooriumile. Pärnu maantee vanast hoonest tuli toolitsehh uude kaarhalli üle, teises kaarhallis on ladu. Praegu on koostamisel projektdokumentatsioon hoonetele, kuhu kavandatakse lakkide-värvide hoiuruum, töstukid, meeste olme jne. Kavas on 2-korruselise tootmishoone (toolitsehhi kaarhall on ajutine lahendus, ehitus ei sobi pidevaks tööks), ka see oma baarinurk muide. Peavõtte toetavat kõiki ettevõtmisi, ehitusplaanid peaksid ellu jõudma 5—6 aasta jooksul. Praegused ruumid ei võimalda automatiseerida ega ka töötajaid juurde võtta. Juhatajaga kokku (ülemusi ongi üldse vaid kaks) on inimesi 65, neist 39 naist. Palk on alevi teiste ettevõtetega võrreldes paremaid, aga töö tähendab ka kõva rabamist. Tulevikus võibolla naiste osa väheneb, sest puidutöö on meeste asi.

Noori naisi ei võtaks jaoskonnajuhataja üldse ametisse, mis tervistkahjustav - sünnitagu lapsi ja kasvatagu peret. Siin ei saa päevapealt naistele tunni võrra lühemat tööpäeva võimaldada, nagu näiteks naabruses asuvas Märjamaa EPTs tehti, ent töö inimsõbralikumaks muutmine on üks suundi. Päevakorral on suvise kollektiivpuhkuse sisseseadmine. BAARISISUSTUSE AINUTOOTJA AUST ei loobuks jaoskond juhataja sõnul ka siis, kui iseseisvus olemas. Venemaa on nagu suur tühi auk, kus turgu lõpmatult jätkuvat näib (otselepingute sõlmimise õigus annaks aga võimaluse kauba ostjat valida). Paar aastat tagasi oli «Vikero» baar väljas Leipzigi messil ning siis tunti piiri taga selle vastu huvi, aga välismaa tahab massiivpuidust (mitte Püssi plaadist) toodangut. Möödunud kuul pakuti tellimust aiamööblile Soome jaoks, ikka massiivpuidust ja odavalt. Kas on aga mõtet oma puitu praegu niisama lihtsalt välja vedada. Kunagi, kui tootmissuhted ja hinnad paigas ning tootja loomulikud õigused käes, peab võibolla täna raisatud metsa tikutulega otsima hakkama. Kaks korda on «Vikero» nüüd oma baari oksjonile välja pannud. Kui muidu on maksumus kolm ja pool kuni neli tuhat rubla, siis seal müüdi 21—22 tuhandega. Tegemist oli tavalise baariga, mitte ekstra oksjoni jaoks tehtuga, ja tootja uue võimalusega oma toodangut müüa.